07/06/2023

“Οφείλουμε να διαφυλάξουμε την ιερότητα της Θείας Λατρείας” είπε ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών στο Πανελλήνιο Λειτουργικό Συμπόσιο

Αυτοκέφαλες Εκκλησίες / Εκκλησία της Ελλάδος

Άρχισαν χθες, 6 Ιουνίου 2023, οι εργασίες του ΙΗ’ Πανελληνίου Λειτουργικού Συμποσίου Στελεχών Ιερών Μητροπόλεων, το οποίο διοργανώνει η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος στο Συνεδριακό Κέντρο της Ιεράς Μητροπόλεως Περιστερίου, με τη συμμετοχή 77 εκπροσώπων από 74 Ιερές Μητροπόλεις της Εκκλησίας της Ελλάδος. Γενικό θέμα του Συμποσίου, το οποίο έχει τεθεί υπό την αιγίδα του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ.κ. Ιερωνύμου, είναι: «Το ήθος και ο

χαρακτήρας της λατρείας της Ορθοδόξου Εκκλησίας».

Αμέσως μετά την υποδοχή των Συνέδρων τελέσθηκε η **ακολουθία του Αγιασμού** υπό του Σεβασμιωτάτου **Μητροπολίτου Περιστερίου** κ. Γρηγορίου παρουσία των Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτών Καισαριανής, Βύρωνος και Υμηττού κ. Δανιήλ, Προέδρου της Οργανωτικής Επιτροπής του Συμποσίου και της Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Λειτουργικής Αναγεννήσεως, Ιλίου, Αχαρνών και Πετρουπόλεως κ. Αθηναγόρα, Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων κ. Τιμοθέου και Λαγκαδᾶ, Λητῆς και Ρεντίνης κ. Πλάτωνος.

Η προσφώνηση του Μητροπολίτη Περιστερίου

Κατά την προσφώνησή του ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Γρηγόριος, αφού καλωσόρισε τους Συνέδρους, ανέφερε χαρακτηριστικά:

«Το κεντρικό θέμα που πραγματεύεται η παρούσα συνάντησή μας είναι η λατρεία, τι σημαίνει λατρεία, για ποιόν ειδικό λόγο καθιερώθηκε στην Εκκλησία μας αυτός ο σχεσιακός όρος, και πώς μετεξελίχθηκε αυτή σε προσευχή και σε λειτουργία, για να δούμε ακριβώς ‘’το ήθος και τον χαρακτήρα της λατρείας της Εκκλησίας’’.

Ήδη από τις απαρχές της Παλαιάς Διαθήκης και την Γένεση διαφαίνεται σαφώς στην σχέση του ανθρώπου με τον Θεό ότι η λατρεία προηγείται της προσευχής και της και μετέπειτα Λειτουργίας».

Αρχιεπίσκοπος Αθηνών: Οφείλουμε να διαφυλάξουμε την ιερότητα της Θείας Λατρείας

Το μήνυμα του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ.κ. Ιερωνύμου, ανέγνωσε ο εκπρόσωπός του, Πανοσιολογιώτατος **Αρχιμανδρίτης κ. Βαρνάβας Θεοχάρης,** Πρωτοσύγκελλος της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών. Ο Μακαριώτατος στο μήνυμά του μεταξύ άλλων τόνισε: *«Η Λατρεία της Ορθοδόξου Εκκλησίας αποτελεί το κέντρο της ζωής των πιστών. Το ήθος και ο χαρακτήρας της πηγάζουν από την δογματική διδασκαλία της Εκκλησίας μας. Αυτό το βιώνουν οι πιστοί σε κάθε Λατρευτική σύναξη, η οποία αποτελεί γι' αυτούς πηγή πνευματικής ανατροφοδοτήσεως».*

Σε άλλο σημείο ανέφερε: *«Το παρόν Συμπόσιο και οι Ελλογιμώτατοι Εισηγητές του θα καταδείξουν **το απαράμιλλον του ήθους και του χαρακτήρα της Λατρείας της Εκκλησίας μας**. Εμείς οι κληρικοί, ως οικονόμοι και διάκονοι των Μυστηρίων του Θεού, **οφείλουμε να διαφυλάξουμε την ιερότητα της Θείας Λατρείας** και να οδηγήσουμε τους πιστούς «εις το λατρεύειν Θεώ ζώντι» (Εβρ. 9, 14), αλλά και γενικότερα να τους διδάξουμε «πώς δει εν οίκω Θεού αναστρέφεσθαι, ήτις*

εστίν εκκλησία Θεού ζώντος, στύλος και εδραίωμα της αληθείας» (Τιμ. Α’ 3, 15).

Ολοκληρώνοντας, ευχήθηκε: *«Θα μου επιτρέψετε, αδελφοί μου, να κλείσω το μήνυμα τούτο με τις ολόθερμες ευχές μου για επιτυχία, με την Χάρη και τον Φωτισμό του Κυρίου, αυτού του τόσο αξιόλογου Συμποσίου, και με την προτροπή του Αγίου Αποστόλου Παύλου να «λατρεύωμεν ευαρέστως τω Θεώ μετά αιδούς και ευλαβείας» (Εβρ. 12, 28).*

Τιμητικώς παρέστησαν καί απηύθυναν χαιρετισμό προς τους Συνέδρους του Συμποσίου ο Αντιπεριφερειάρχης Δυτικού Τομέα Αθηνών κ. Ανδρέας Λεωντσάκος, ως εκπρόσωπος του Περιφερειάρχη Αττικής κ. Γεωργίου Πατούλη και ο Δήμαρχος Περιστερίου κ. Ανδρέας Παχατουρίδης.

Ο Μητροπολίτης Καισαριανής για την έννοια της λατρείας

Ο Σεβασμιώτατος **Μητροπολίτης Καισαριανής,** Βύρωνος και Υμηττού κ. Δανιήλ, Πρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής καί της Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Λειτουργικής Αναγεννήσεως, κηρύσσων την έναρξη των εργασιών του Συμποσίου, επισήμανε:

«Εθεώρησα επιβεβλημένο εισαγωγικώς στις εργασίες του παρόντος Συμποσίου να αναφερθώ στην έννοια της λατρείας της Εκκλησίας μας, εφόσον άπτεται του θέματός του.

Λατρεία σημαίνει την υποταγή, τον σεβασμό κάποιου προς τον κατακτητή του. Κατά την έννοια αυτή η λατρεία είναι η εγκάρδια και απόλυτη υποταγή και αφοσίωση της ψυχής του ανθρώπου προς τον Θεό κατά το ‘’τούτο το δώρον … ο προσοίσουσι Κυρίω εν τη ημέρα, … εις θυσίαν διά παντός’’ (Δευτ. στ’, 13) και κατά το ‘’ουκ επ’ άρτω μόνω ζήσεται άνθρωπος, αλλ’ επί παντί ρήματι εκπορευομένω διά στόματος Θεού’’ (Ματθ. δ΄, 4). Η λατρεία λαμβάνει διαφορετική έννοια από την προσκύνηση. Η πρώτη είναι ένδειξη ενδομύχων και ειλικρινών αισθημάτων, η δεύτερη χαρακτηρίζεται από εξωτερικά και φαινομενικά στοιχεία. Η λατρεία όμως εμπεριέχει και τα στοιχεία της ***προσκυνήσεως****. Είναι δυνατόν κάποιος να προσκυνεί και να μην λατρεύει, είναι όμως αδύνατο το αντίθετο, δηλαδή να λατρεύει χωρίς να προσκυνεί».*

Οι εισηγήσεις την πρώτη ημέρα του Συνεδρίου

Χθες το απόγευμα πραγματοποιήθηκε η πρώτη Συνεδρία, υπό την Προεδρία του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Περιστερίου κ. Γρηγορίου.

Η πρώτη Εισήγηση είχε ως θέμα: **«Η εν πνεύματι και αληθεία προσκύνησις του Θεού»**. Ο Εισηγητής, Αι-δε-σι-μο-λο-γι-ώ-τα-τος **Πρω-το-πρε-σβύ-τε-ρος κ. Ιωάννης Σκιαδαρέσης**, Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τόνισε μεταξύ άλλων τα εξής:

«Μέσα στον γενικότερο Χριστολογικό προσανατολισμό πρέπει να ενταχθεί και να κατανοηθεί ο λόγος για την ‘’εν πνεύματι και αληθεία’’ προσκύνηση του Πατρός. Με αυτόν ο Χριστός δεν αρνείται γεωγραφικούς τόπους λατρείας. Ούτε εισηγείται πρωτίστως μια λατρεία με εργαλείο τον καθαρό νου ή με άλλες ηθικές προϋποθέσεις, που προφανώς ελλείπουν ή δεν τις έχουν όλοι. Ούτε χωρίς λατρευτικές κινήσεις (π.χ. μετάνοιες) ή λατρευτικά αντικείμενα (π.χ. είκόνες). Όταν μιλάει για ‘’εν πνεύματι και αληθεία’’ λατρεία είναι σαν να λέει με πλήρη αυτοσυνειδησία: ‘’εν εμοί’’ ο Πατέρας συναντά, εντός της ιστορίας, τον άνθρωπο και όλη την κτίση. ‘’Εν εμοί’’, λοιπόν, και προσκυνείται».

Ο δεύτερος Εισηγητής, κ. **Μιλτιάδης Κωνσταντίνου, Ομότιμος Καθη-γη-τής της Θεολογι-κής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης,** ανέπτυξε το θέμα: **«Περί καθαρού και ακαθάρτου στην Χρι-στιανική Λατρεία»**. Ο κ. Καθηγητής ανέφερε:

«Η βιβλική έννοια της καθαρότητας έχει ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα. Σε κατάσταση ακαθαρσίας περιέρχεται κανείς μέσα από συνθήκες που σχετίζονται με

*την ζωή του· είτε αυτές αφορούν το σώμα του (γενετήσια διαδικασία, αρρώστια, θάνατος) είτε αφορούν την συμπεριφορά του (**αμαρτία**). Αυτό σημαίνει ότι για την ακαθαρσία δεν ευθύνεται κάποιος δαίμονας ή κάποιος άλλος εξωγενής παράγοντας. Αυτή η αντίληψη είναι απόλυτα συμβατή με την βιβλική θεώρηση του ανθρώπου ως αποκλειστικά υπευθύνου για το κακό στον κόσμο. Πρόκειται για μια θεώρηση που είναι μοναδική στο πολιτισμικό περιβάλλον του βιβλικού Ισραήλ, καθώς κοινός τόπος όλων των θρησκειών του περιβάλλοντός του είναι ότι για το κακό ευθύνεται κάποιος θεός ή κάποια δαιμονική μορφή. Αυτός είναι ο λόγος που μόνον στην βιβλική πίστη η θρησκεία σχετίζεται άμεσα με την ηθική»*.

Η τρίτη Εισήγηση είχε ως θέμα: **«Η προσφορά του θυμιάματος στην χρι-στιανική λατρεία»**. Ο Εισηγητής, Αι-δε-σι-μο-λο-γι-ώ-τα-τος **Πρω-τοπρε-σβύ-τε-ρος κ. Θεόδωρος Κουμαριανός,** αφυπηρετήσας Λέκτωρ της Θεολογι-κής Σχολής του Πα-νεπιστημίου Αθηνών, επισήμανε:

«Ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος έχει διατυπώσει μία εντυπωσιακή ερμηνεία του θυμιάματος: ‘’ώσπερ το θυμίαμα και καθ᾽ εαυτό εστι καλόν και ευώδες, τότε δε μάλιστα επιδείκνυται την ευωδίαν, όταν ομιλήση τω πυρί’’, όπως δηλαδή το θυμίαμα και από μόνο του είναι καλό και ευώδες, αλλά τότε αναδίδει πλήρως την ευωδία του, όταν πλησιάσει στο πυρωμένο κάρβουνο, έτσι και η προσευχή, συνεχίζει, είναι πολύ καλή αυτή καθ᾽ εαυτήν, όταν όμως αναπέμπεται από ζέουσα καρδία, τότε γίνεται πολύ καλύτερη και ευωδέστερη, όταν δηλαδή η ψυχή γίνεται

θυμιατήριον και ανάβει σφοδρό πυρ και αναπέμπει προσευχή. Πρώτα λοιπόν άναψε την ψυχή με την προθυμία και τότε βάλε επάνω την προσευχή».

Τέλος η Ελλογιμωτάτη κ. **Κυ-ριακούλα Παπαδημητρίου, Καθηγήτρια της Θεολογι-κής Σχολής του Πα-νε-πι-στημίου Θεσ-σα-λο-νί-κης** εισηγήθηκε το θέμα: **«Προσευχητικά πρότυπα της Παλαιάς Δια-θήκης στην Καινή Διαθήκη»**. Ανέφερε χαρακτηριστικά:

«Η καινοδιαθηκική προσευχή ανταποκρίνεται σε μία νέα πνευματική πραγματικότητα. Ο καινούργιος χαρακτήρας της προσευχής στην Καινή Διαθήκη προέκυψε από καινούργιες πνευματικές εμπειρίες και βιώματα, άγνωστα ακόμη στον κόσμο της Παλαιάς Διαθήκης, τα οποία ενήργησε η χάρη του επελθόντος Παρακλήτου δυνάμει του ανακαινιστικού έργου του Κυρίου Ιησού Χριστού. Οι νέες αυτές εμπειρίες του Πνεύματος, που λειτουργούσαν μέσα στην ευχαριστιακή σύναξη των πρώτων Εκκλησιών και βεβαιώνονταν με την εσωτερική πληροφορία των καρδιών των πιστών, ενέπνευσαν νέες σχέσεις και δημιούργησαν νέα νοήματα, τα οποία με τη σειρά τους διαμόρφωσαν τον νέο τύπο της καινοδιαθηκικής προσευχής.

Τα θεόπνευστα χαρακτηριστικά της παλαιοδιαθηκικής προσευχής παρέμειναν πρότυπα και διατηρήθηκαν στο νέο ερμηνευτικό πλαίσιο της Εκκλησίας. Αλλά αυτή ακριβώς η ερμηνευτική αναπλαισίωση επέφερε μία συγκεκριμένη κατανόηση και μία προσανατολισμένη χρήση. Μέσα στο πλαίσιο Χριστός Κύριος και μέσω της

εν Πνεύματι Αγίω λατρεύουσας αυτόν Εκκλησιαστικής Κοινότητας, όλα πλέον βιώνονται και θεωρούνται χριστολογικά και εκκλησιολογικά. Επί πλέον, οι μεσσιανικές επαγγελίες της Παλαιάς Διαθήκης εκπληρώνονται στο πρόσωπο του Παιδός του Κυρίου, του Υιού του Θεού, και οι εσχατολογικές προσδοκίες συναρτώνται με την δεύτερη ένδοξη παρουσία του. Ενανθρωπίζεται το πρόσωπο της λατρείας και μετατοπίζεται το πεδίο της επαγγελίας».

επί των
ούσα Ιερά
ων.